

De vedette valt uit de toon

Bijlage "Cultuur", - 27 Feb. 2015
Pagina 2

Klassiek repertoire in een gestroomlijnde hedendaagse vorm gieten, het is Ivo Van Hove wel toevertrouwd. Door zijn flair en zijn durf geldt hij op veel internationale theaterpodia intussen als een regisseur 'buiten categorie'. Maar in zijn nieuwe 'Antigone' mist Juliette Binoche présence. Geert Van der Speeten

Wat voor een vrouw is Antigone? Vaak wordt ze opgevoerd als een rebelse heldin. Een koppig wicht, dat haar verantwoordelijkheid opneemt en daarbij de taal van het hart laat spreken.

In Sophocles' meest politieke tragedie staat Antigone lijnrecht tegenover de nieuwe heerser Kreoon. Tegen zijn wil begraaft ze haar broer Polyneikes, gesneuveld in de Thebaanse burgeroorlog en staatsvijand nummer één. De wetten van de staat botsen hier met universele principes: de heilige plicht om iemand de laatste eer te bewijzen.

Ivo Van Hove zag daar meteen een hedendaags beeld bij (dat hij evenwel niet gebruikt in zijn voorstelling): de slachtoffers van de vliegcrash van Malaysia Airlines, die dagenlang in het open veld bleven liggen. Pas bij de repatriëring in Nederland kregen ze een afscheid met de nodige waardigheid. Van Hove regisseerde Antigone al eens in zijn rebelse jaren bij Het Zuidelijk Toneel. Het stuk maakte toen deel uit van een brutale conceptvoorstelling. Daarna liet hij de antieke tragedies links liggen. Vanwege de moeilijkheidsgraad, zegt hij zelf.

Maar kijk: toen de Franse steractrice Juliette Binoche hem voorstelde om samen te werken rond Antigone, kon hij niet weigeren. Van Hove is op dit moment hot in het buitenland. Zijn eigen producties bij Toneelgroep Amsterdam zijn veelgevraagd op festivals. Britse en Amerikaanse theaterproducenten willen hem graag als gastregisseur. A view from a bridge, gemaakt bij Young Vic, was in Londen een van de klappers van het vorige theaterjaar.

Witheet

De nieuwe internationale coproductie die zopas in Luxemburg in première ging en doorreist naar Londen, Edinburgh en New York, bevestigt Van Hoves status. Zijn Antigone zoekt de actualiteitswaarde niet in een voorspelbare botsing van rede en emotie. Op een apothekersschaaltje weegt Van Hove een aantal tegengestelde krachten af die we herkennen: haat en liefde, het individu tegenover de staat, het vrouwelijke versus het mannelijke, de starre orde en de menselijke interpretatie ervan.

Juliette Binoche verschijnt op het toneel als de vrouw in het zwart. Een donkere ziel, die uit het donker komt. De rouwende Antigone die ze speelt, is zwaar getekend door het lot van haar verdoemde familie. Haar onverzettelijkheid is voor een groot deel daardoor te verklaren. In de eerste scène bokst ze al meteen tegen een stevige tegenwind op, een van de iets te suggestieve symbolmomenten in de voorstelling.

Centraal in het scènebeeld verschijnt een gloeiende en daarna weer uitdovende cirkel. Je kan er het stralende begin van Kreoons rijk in zien, maar evengoed de withete zon waaraan Polyneikes' lijk blootgesteld is.

Juliette Binoche, die zopas nog in de Berlinale haar jongste filmrol voorstelde, staat maar om de vier à vijf jaar op het toneel. Ze kiest haar rollen zorgvuldig. In Antigone is ze niet, zoals je zou verwachten, de vedette die alle aandacht naar zich toe zuigt. Haar bescheiden spel oogt wat zuinig. De poëzie van de nieuwe, soepele vertaling die Anne Carson schreef, reikt bij haar niet ver. Terwijl ze op het filmdoek zo vaak expressief overkomt, mist Binoche hier de présence van de Britse klasbakken die naast haar op de scène staan.

Voor haar tegenspeler Patrick O'Kane (Kreoon) demonstreert hier zijn straffe veelzijdigheid. Eerst toont hij zich trots op zijn nieuw staatsmanschap. Daarna wordt hij onbuigzaam en hard, schaamteloos vrouwonvriendelijk ook. Ten slotte, veel te laat, duiken de eerste scheurtjes in zijn onbuigzaamheid op.

Horror

Van Hove noemt Antigone 'een stuk met de explosiviteit van een kernbom'. Ligt het aan de bijeengesprokkelde Europese coproductie dat de lont alleen maar smeult? De aanpak van Ivo Van Hove en zijn vaste scenograaf Jan Versweyveld, oogstrelend als steeds, is ook afstandelijk en klassiek. In een traag, haast ritueel tempo zoekt het verhaal zijn juiste bedding. Elke pompeuze dramatiek wordt daarbij omzeild. Mogelijke horrorscènes, zoals de begraving van Polyneikes en de dood van Antigone, zijn bewust sober en spectaculair gehouden.

Mooi is vooral de dynamische positie van het koor. Het zijn de andere personages in het stuk die één voor één die rol overnemen. De 'oude mannen van Thebe' zijn hier de overlevers en de voortzetteren van de traditie, maar ook de mondige overlegsamenleving van vandaag. Over het lijden van de mens stellen ze de juiste vragen, leggen ze mogelijke antwoorden in de mond.

Het slot is een beeld van troost. In een stroom van associaties verhuizen we van de verschroeide Griekse vlakte naar de moderne grootstad. Het koor keert terug naar de orde van de dag. Het deelt ons mee dat we ook na rampen verder moeten leven. En dat we dood en rouw daarin collectief een plaats moeten geven.